

Open Source 2005 - 2. díl

David Čepička, Tobias Weidemann

Řada užitečných programů, které jsou zdarma

V minulém čísle časopisu jsme vám přinesli první část článku věnovanému těm nejzajímavějším aplikacím šířeným pod hlavičkou *Open Source*. V dnešním pokračování plynule navážeme na článek minulý. Seznámíme vás s dalšími zdarma dostupnými programy, které můžete používat v nejrůznějších oblastech práce s počítačem, a doufáme, že podobně jako my dospějete k názoru, že se jedná o plnohodnotné aplikace, které jsou minimálně na stejné úrovni jako běžný software prodáváný v obchodech.

Jak jsme již zmiňovali v minulém čísle časopisu, je přechod na programy šířené pod hlavičkou *Open Source* jednou z cest, jak legalizovat software ve vašem počítači. Tento typ softwaru je vyvíjen různými komunitami, jejichž členové navzájem spolupracují, i když povětšinou pouze prostřednictvím internetu. Často se nejedná o žádné drobné utility, najdou se mezi nimi i kancelářské balíky či internetové prohlížeče.

To nejlepší ze světa Open Source podruhé

V tomto čísle vám tedy představíme druhou část našeho výběru programů spadajících pod *Open Source*. Všechny programy samozřejmě naleznete **na našem CD**, zdrojové kódy jednotlivých aplikací (často v několika různých verzích) pak naleznete na internetových stránkách, jejichž adresy vám prozradíme také. Naleznete zde programy prakticky z každé oblasti, kam zasahují počítače - ať se bude jednat o program pro práci s elektronickou poštou, čtečku kanálů RSS, program pro šifrování dat či pro záchranu souborů či diskových oddílů. Pokud bude některá utilita potřebovat pro svůj běh speciální rutiny, pak to bude u programu výslovně uvedeno a vše potřebné bude přibaleno **na naše CD**. Ve většině případů však budou splněny všechny předpoklady pro to, abyste mohli tento zdarma dostupný software začít okamžitě používat.

na našem CD

Popfile 0.22.2

Účinná ochrana před spamem

Co umí: Také dostáváte často do své e-mailové schránky spoustu nevyžádaných e-mailů, v nichž vám nabízejí Viagra nebo jistě delikátní operace vašeho těla? E-maily tohoto druhu jsou skutečně velmi otravné. Poskytovatelé e-mailových schránek se snaží omezovat množství nevyžádané pošty tím, že nabízejí svým uživatelům antispamový filtr. V jeho případě si však nemůžete nikdy být jisti, že tento filtr náhodou nezařadí mezi spam právu, která je pro vás důležitá. Daleko lépe je na tom utilita **Popfile**. Jedná se o program pro blokování nevyžádané pošty, který se dá

konfigurovat přesně podle vašich požadavků. Íběží v operačním systému na pozadí a automaticky třídí došlou Íelektronickou poštu podle zadaných pravidel. Zvládá protokoly ÍPOP3 a IMAP, přičemž požadavek na instalaci modulu pro správu Íelektronické pošty pomocí protokolu IMAP musíte při instalaci Ízadat zvlášť, a to v položce *Optional modules*. Program se při Ífiltrování orientuje jednak podle slov, která se ve spamu Íčasto vyskytují, jednak se řídí zákony pravděpodobnosti. ÍKonfigurace programu sice není právě triviální, nicméně čas Íinvestovaný do snahy o pochopení programu se vám určitě Ívyplatí. Rozpoznatelnost spamu pak zakrátko může dosáhnout až Ína hodnotu 95 procent. **Jak funguje:** Okamžitě po dokončení instalace se spustí Íprůvodce konfigurací programu Popfile. Ten vám umožní Ídefinovat a nastavit pravidla pro filtrování elektronické Ípošty a také si zde určíte, pro které účty má být filtrování Ípovoleno. Nedoporučujeme vám, alespoň ne zpočátku, nastavovat Ípříliš mnoho kritérií pro filtrování, protože jinak velmi Ísnadno ztratíte přehled. Podrobnější nastavení programu pak Íprovádíte prostřednictvím webového rozhraní v internetovém Íprohlížeči. V prohlížeči zadejte adresu **http://127.0.0.1:8080/** . Klepnutím na odkaz *Rozšířené* se ocitnete na stránce, kde Ímůžete přidávat nová klíčová slova. Mějte se však při jejich Ízadávání na pozoru, aby vám ve spamovém koši nekončily i Ízprávy, které do kategorie spamu nepatří. V nejnovější verzi ÍPopfile podporuje i zabezpečené připojení SSL. Musíte však Ídoinstalovat doplněk ADDSSL.EXE, který naleznete **na našem CD** v ZIP archivu s programem Popfile.

Download: popfile.sourceforge.net

Název a velikost souboru: POPFILE-0.22.2-WINDOWS.ZIP, 4,77 MB

Operační systém: Windows 95/98/ME, NT 4, 2000 a XP

Jazyk: český

na našem CD

RSS Owl 1.0.2

Kanály RSS na pracovní ploše

Co umí: Zkratka RSS pochází ze slov *Really Simple Syndication* Ía poskytuje nepřetržitý tok zpráv, které nabízejí internetové, Ípovětšinou zpravodajské servery. Tyto zdroje RSS obsahují však Ípouze titulky aktuálních zpráv, v závislosti na vydavateli Íněkdy rovněž několik úvodních řádků zprávy, ovšem bez Ígrafického rozhraní a formátování. Zmiňované zdroje můžete Ízobrazit prostřednictvím tzv. *čteček RSS*, mezi které patří Íkupříkladu utilita **RSS Owl**. Popisovaný program je velmi silným Ínástrojem, který se přesto může chlubit jednoduchým ovládáním Ía přehlednou správou všech příspěvků. Ke každé položce v programu můžete zadat interval, jak často se má aktualizovat a Ízda má být daný zdroj otevřen po spuštění programu. Po Íklepnutí na příspěvek vyvoláte v integrovaném miniprohlížeči k němu odpovídající podrobnou zprávu staženou z původní Íinternetové stránky. RSS Owl podporuje tzv. *Tabbed Browsing* (otevírání jednotlivých Ípříspěvků do záložek) a dokáže zkopírovat jednotlivé zprávy Íjediným klepnutím myši do vámi zadaného weblogu (internetového Ídeníčku). Jednotlivé zprávy nebo i celé zdroje se zprávami se Ídají exportovat do formátů RTF, HTML či PDF. **Jak funguje:** Instalace programu je velmi jednoduchá. Pokud Íjste již dříve nějakou čtečku RSS používali, pak můžete svoje Ízdroje importovat přes soubor OPML. Klávesová zkratka Í<Ctrl><D> spustí

vyhledávání, které se pokusí nalézt zdroje RSS k zadanému tématu. Velmi praktickou je funkce vyhledávání i ve všech oblíbených položkách, kterou vyvoláte prostřednictvím tlačítka v okně *Oblíbené*. Tímto způsobem pak můžete snadno například znovu najít příspěvek, o němž si nemůžete vzpomenout, kde jste jej vlastně četli. Pokud snad vy sami provozujete nějaký zdroj RSS, pak můžete jeho zdrojový kód kontrolovat prostřednictvím funkce *Ověřit zdroj*, kterou naleznete v menu *Nástroje*. Program vyžaduje nainstalované rozhraní **Java Runtime Environment**. To naleznete **na našem CD** jako soubor JRE-1_5_0_04-WINDOWS-I586-P.EXE o velikosti 15,5 MB, popřípadě si můžete stáhnout z internetu ze stránky www.java.com/en/download/manual.jsp. Ostatně zdroje RSS nabízí například internetový zpravodajský server *iDnes* nebo internetový server *Živě.cz*. **Download: www.rssowl.org**

Název a velikost souboru: RSSOWL_WIN32_1_1_3.EXE, 4,62 MB

Operační systém: Windows 98/ME, NT 4, 2000 a XP

Jazyk: český

na našem CD

Testdisk 5.9

Záchrana vašich dat a diskových oddílů

Co umí: Pomocí utility **Testdisk** mohou zkušení uživatelé zachránit data na poškozených diskových oddílech, popřípadě odstranit chyby, které nastávají při spouštění počítače. Přitom vůbec nezáleží na tom, jakým souborovým systémem je diskový oddíl naformátován, neboť Testdisk podporuje kromě systému souborů *FAT16*, *FAT32*, *NTFS* či *Reiser FS* i celou řadu pro Linux typických souborových systémů. Jedná se o program s anglickým rozhraním, který mimo jiné s pomocí BIOSu analyzuje strukturu pevného disku a získané informace porovnává s tabulkou diskového oddílu. Přitom by se mohl každý uživatel sám rozhodnout, které z nalezených diskových oddílů skutečně budou patřit k aktuální instalaci operačního systému. Testdisk totiž v mnoha případech dokáže nalézt i pozůstatky dříve nainstalovaných operačních systémů - obnovit je ale nedokáže.

Spolu s programem Testdisk je součástí archivu i **Photorec**, útilita pro obnovení dat z přenosných datových médií, na nichž již uložená data nejdou přečíst, nebo která jsou nějakým způsobem poškozená. S pomocí této utility tak můžete například zachránit digitální fotografie ze svého fotoaparátu či z paměťových karet. **Jak funguje:** Nejprve rozbalte všechny soubory z archivu ZIP například na USB disk. Dříve než program použijete, měli byste zkusit zkopírovat všechny soubory, které se ještě dají z disku přečíst, abyste zabránili možné ztrátě dalších dat. Nyní klepněte na tlačítko *Analyse*, čímž spustíte podrobnou analýzu disku. Pokud by se pevný disk správně nerozpoznal, může to souviset s partition tabulkou, která je načtena z BIOSu. Pomocí funkce *Delete* odstraníte všechny odkazy v partition tabulce. Potom restartujte počítač a v BIOSu vyberte možnost automatického rozpoznání pevných disků (zpravidla se tato funkce nazývá *Auto Detect*). Pro profesionály je určena možnost *Advanced*, která umožňuje úpravy v bootovacím sektoru. **Download: www.cgsecurity.org**

Název a velikost souboru: TESTDISK-5.9-WIP.WIN.ZIP, 1,19 MB

Operační systém: Windows 95/98/ME, NT 4, 2000 a XP, MS-DOS

Jazyk: anglický

na našem CD

Thunderbird 1.0.6

Všestranný program pro práci s elektronickou poštou

Co umí: Thunderbird je mnohem více než program pro práci s elektronickou poštou, ačkoliv jej řada uživatelů používá pouze k tomu. Daleko lépe jej ale vystihuje sousloví komunikační centrum, které popisuje lépe rozsah funkcí, protože tato utilita obsahuje modul pro práci s diskusními skupinami a rozumí si i se zdroji RSS. Ne náhodou připomíná Thunderbird program Netscape Messenger - vždyť se jedná o další etapu této velmi známé aplikace. Síla Thunderbirdu spočívá zejména ve spamovém filtru. Tento neustále učící se filtr se po nějaké době tréninku stává velmi účinným, přičemž možný spam označuje speciálním symbolem. Vzhledem k tomu, že na Thunderbirdu pracuje velmi rozsáhlá komunita programátorů, existuje pro tento program vedle řady nejrůznějších vzhledů, které programu dávají neotřelý vzhled, také řada doplňků. Ty pak rozšiřují funkčnost programu v dalších oblastech (viz například internetovou stránku <https://addons.update.mozilla.org>). Zde například naleznete modul, který vám umožní vyhledat význam některého slova v e-mailu v on-line slovníku, nebo například rozšíření, kterým můžete různým funkcím programu přiřadit gesta myši, podobně jako klávesové zkratky. **Jak funguje:** Při instalaci si vyberte standardní způsob instalace - vlastní instalaci byste měli zvolit pouze v případě, kdy byste nechtěli instalovat podporu RSS. Při prvním spuštění programu vyhledá utilita již existující e-mailové účty, a pokud si to budete přát, provede import všech dat. V opačném případě je nutno zadat název účtu a data pro přístup k e-mailovému serveru. Pokud chcete vytvořit nový účet, který bude mít oddělenou strukturu složek od ostatních účtů, odstraňte při vytváření účtu zatržítko u položky *Použít globální Doručenou poštu (ukládat poštu v Lokálních složkách)*. Pokud vám nevyhovuje rozdělení okna aplikace na obrazovce, třeba proto, že máte e-mailovou schránku, do níž přichází velké množství zpráv, pak si můžete toto rozvržení nastavit v menu *Nástroje/Možnosti*. Na stejném místě pak naleznete jednoduché správce hesel a certifikátů. Ty budete potřebovat, pokud budete pracovat se šifrovanými zprávami. **Download: thunderbird.czilla.cz**

Název a velikost souboru: THUNDERBIRD-1.0.6.CS-CZ.WIN32.INSTALLER.EXE, 6 MB

Operační systém: Windows 98/ME, NT 4, 2000 a XP

Jazyk: český

na našem CD

Truecrypt 3.1a

Šifrování dat, a to dokonce i na USB discích

Co umí: Pomocí utility Truecrypt vytvoříte zašifrovaný virtuální disk obsahující vaše data. Nebo budete moci vytvářet celé diskové oddíly, které rovněž budou

zašifrované. Tato útilita pracuje v reálném čase a šifruje celý systém souborů, aniž by musela šifrovaná data při šifrování někam dočasně ložkládat - odpadá tedy pracné prohledávání disku, které by římělo za úkol nalézt zbytky po šifrování dat. Zvláště bezpečně říje ukřívání dat uvnitř tzv. skrytého kontejneru. Ten zabírá řurčitý prostor uvnitř dalšího kontejneru, který je viditelný. řVzhledem k tomu, že zbývající prostor viditelného kontejneru říje náhodně přepsán jedničkami a nulami, nedá se nijak zjistit, říže se vlastně jedná o dva kontejnery. Data jsou tak chráněna i řítehdy, pokud někdo neoprávněně zjistí heslo pro přístup k viditelnému kontejneru. Truecrypt dokáže šifrovat nejen pevné disky, ale i libovolná řívýměnná média. Hodí se tak kupřříkladu pro šifrování vašich USB řídisků. Pokud přenosný USB disk někde ztratíte, pak náhodný řínálezce s daty na USB disku nic nezmůže, protože nezná řípřístupové heslo k datům. **Jak funguje:** Vytvoření šifrovaného diskového oddílu je díky říntegrovanému řívodci velmi snadné. Vyberete si, zda chcete řívytvořit obyčejný nebo skrytý svazek (kontejner). Skrytý řísvazek se pak dá vytvořit uvnitř již existujícího nebo nového řísouboru archivu. Ale pozor - pokud vyberete diskový oddíl nebo řínějaké datové médium pro vytvoření kontejneru, budou všechna řína něm existující data smazána. Proto před vytvořením říkontejneru všechna data řípřesuňte jina. Truecrypt disponuje 13 druhy šifrovacích technologií, řínapříklad *AES*, *Blowfish*, *Twofish* nebo *Serpent*. Také můžete při řívytváření šifrovaných archivů kombinovat několik šifrovacích římetod, čímž zajistíte větší ochranu dat před neoprávněným řípřístupem. Velmi praktická je možnost benchmarku, která vám říukáže, jak dlouho bude šifrování určitého množství dat trvat. **Download:** www.truecrypt.org

Název a velikost souboru: TRUECRYPT-3.1A.ZIP, 640 KB

Operační systém: Windows 2000 a XP

Jazyk: anglický

na našem CD

Ultra VNC 1.0.0

Dálková správa počítačů

Co umí: Pomocí aplikace **Ultra VNC** máte možnost ovládat ostatní říp počítače řípřipojené v lokální síti nebo k internetu. To se hodí řínapříklad tehdy, když chcete svým známým pomoci s problémem ve říWindows na jejich počítači, aniž byste k nim museli chodit. říDalším příkladem je třeba situace, kdy chcete ovládat server římístěný v jiné místnosti. Čím rychlejší je řípřipojení k internetu, tím lépe Ultra VNC řífunguje. Program však lze používat i tehdy, kdy je váš počítač řípřipojen k internetu přes modem. Rychlost řípřipojení je sice říomezena, dálková správa je však přesto možná. říUživatel pak řívídí na svém monitoru obsah obrazovky počítače, který chce říovládat. Možnosti zobrazení jsou různé - může se jednat o řízobrazení v okně aplikace Ultra VNC o různé velikosti, nebo v režimu celé obrazovky. Na ovládaném počítači pak může provádět řítakřka cokoli. Díky inteligentní správě paměti utilita říhospodář se systémovými prostředky daleko účelněji než jak řítomu bylo u starších verzí. říMimoto se program hodí i pro přenos anebo synchronizaci dat. říPokud však chcete přenášet velké objemy dat, je nutné rychlé řípřipojení k internetu. **Jak funguje:** Při instalaci programu je nutno se rozhodnout, říjakou část programu budete chtít instalovat. Na počítač, ze říkterého budete chtít ovládat na dálku ostatní počítače, řínainstalujte pouze tzv. *UltraVNC Viewer*. říDůležité řípřitom je, říabyste měli všechny soubory s řípřiponou

VNC asociovány s programem Ultra VNC. Pro ovládané počítače (server) zadejte po instalaci utility heslo pro přístup k tomuto počítači. Jinak doporučujeme všechna ostatní nastavení ponechat na položce *Auto*. To platí zvláště o položkách *Quick Options* a *Format and Encoding*, které byste měli měnit pouze tehdy, pokud nejste spokojeni s rychlostí komunikace mezi počítači. Pak nastavte počet barev na 256 - tento parametr ušetří spoustu systémových prostředků a připojení se zrychlí.

Download: ultravnc.sourceforge.net

Název a velikost souboru: ULTRAVNC-101-SETUP.ZIP, 3,29 MB

Operační systém: Windows 98/ME, NT 4, 2000 a XP

Jazyk: anglický

na našem CD

Virtual Dub 1.6.10

Utilita pro střih videa

Virtual Dub je jednoduchá utilita pro střih digitálního videa ve formátu MPEG a AVI. Program samotný sice nemá moc možností, umožňuje však rychlé zpracování filmů a snímání televizního signálu. Program skvěle využijete například tehdy, pokud budete chtít z nahraných televizních filmů odebrat reklamy. Velmi podrobně se také dá v programu nastavit bitrate a komprese. Dále utilita poskytuje velké množství filtrů. V menu *Options/Performance* můžete program přizpůsobit vašemu systému. Celá řada funkcí programu se pak nemusí vyvolávat přes menu, nýbrž celou řadou šikovně zvolených klávesových zkratk. Kupříkladu nahrávání záznamu lze spustit klávesou <F6>. **Download:** virtualdub.sourceforge.net

Název a velikost souboru: VIRTUALDUB-1.6.10.ZIP, 853 KB **Operační systém:** Windows 95/98/ME, NT 4, 2000 a XP

Jazyk: anglický